

30/03 2005 14:45 FAX 043241286

ZDO BJELOVAR

001

K-47/01-53

U IME REPUBLIKE HRVATSKE

REPUBLIKA HRVATSKA
ŽUPANIJSKO DRŽAVNO ODVJETNIŠTVO
U BJELOVARU

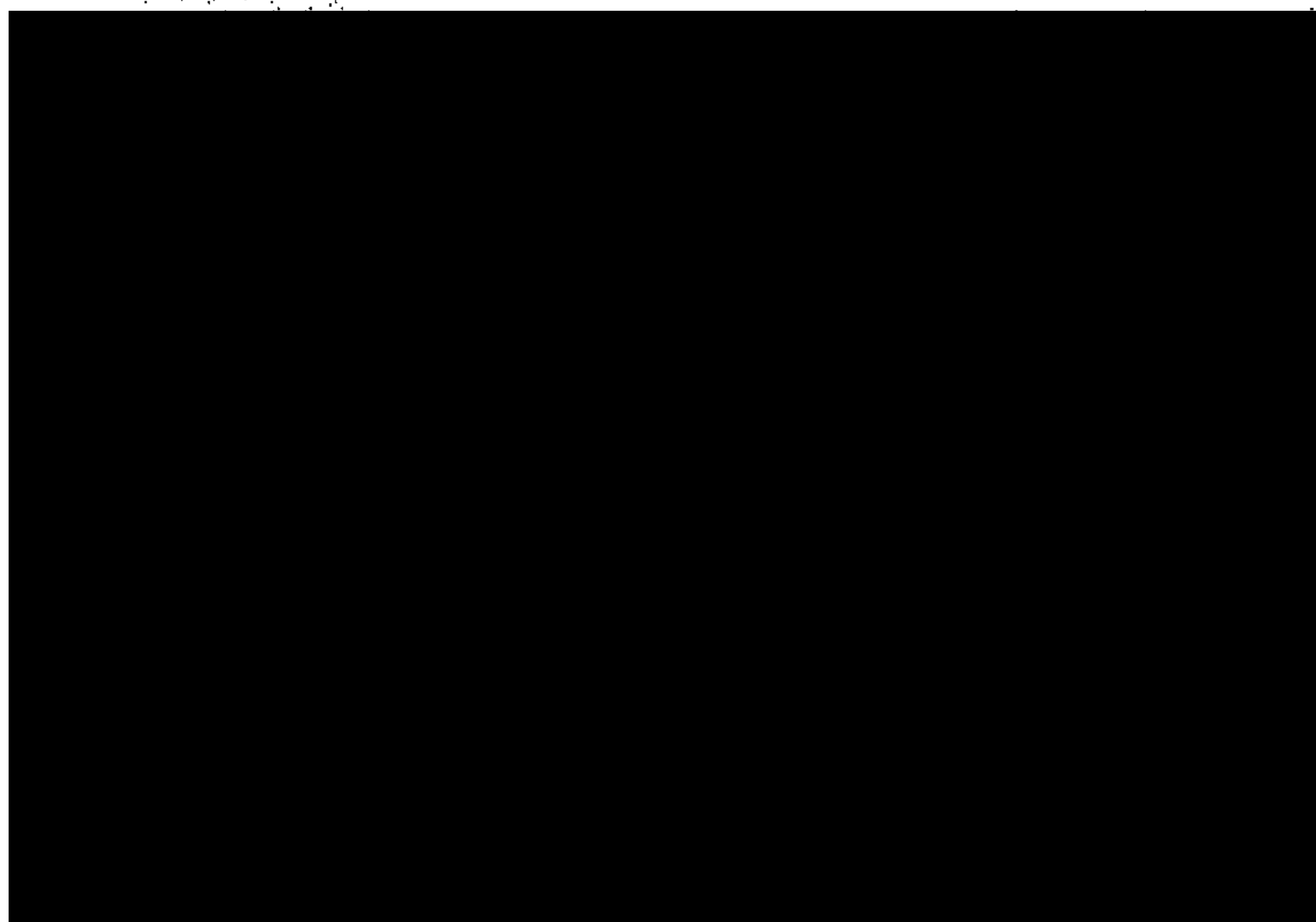
P R E S U D A

Primljeno: 10-07-2007			
Org. Jed.	Broj	Prilog	Vrijednost
KT-85/93	-	70	

Županijski sud u Bjelovaru, u vijeću sastavljenom od suca Božidara Iverca, kao predsjednika vijeća i predsjednika suda Mladena Piškorec, kao člana vijeća, te sudaca porotnika Daniele Sertić, Vladimira Matić i Božidara Lapan, kao članova vijeća, uz sudjelovanje zapisničarke Mihalje Furinić, u kaznenom predmetu protiv opt. Nenada Bižića, zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH, povodom optužnice ŽDO u Bjelovaru, broj KT-85/93 od 16. rujna 1994. godine, nakon održane i završene usmene i javne glavne rasprave, dana 3. srpnja 2002. godine, u nazočnosti optuženika osobno uz branitelja Zdravka Stanića, odvjetnika iz Bjelovara, te zamjenika Županijskog državnog odvjetnika, Ivana Rahlicki,

presudio je

opt. NENAD BIŽIĆ,

kriv je

što je tijekom mjeseca kolovoza do listopada 1991. godine na području Općine Grubišno Polje kao pripadnik srpskih paravojnih postrojbi sa sjedištem u Velikoj Peratovici u namjeri nasilnog obaranja državnog i društvenog

- 2 -

K-47/01-53

ustrojstva Republike Hrvatske i odvajanja tog teritorija i stvaranja etnički čistog srpskog državnog prostora, sve u funkciji velikosrpske ideje stvaranja "Velike Srbije", postupajući u skladu s naredbama i ovlaštenjima dobivenim od I. opt. Milana Bastašić i ostalih sedam I. optuženika kao nositelja vojne i civilne vlasti za vrijeme oružanih sukoba vođenih na području Grubišnog Polja, zajedno sa 9-58 optuženicima postupao u suprotnosti s odredbama čl. 3. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. godine, kao i čl. 4. i 13. Dopunskog protokola Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. godine o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba (Protokol II) usvojen u Ženevi 8. lipnja 1977. godine, pa je tako

- zajedno sa pripadnicima srpskih paravojnih postrojbi dana 20. kolovoza 1991. godine u poslijepodnevnom satima u Topolovici na polju zvanom Polum uz zlostavljanje uhvatili civile Stevu Heged, Marijana Heged, Marijana Mihalina, Zdravka Mihalina i Dragana Stojković i nasilno odveli u zatvor u Veliku Peratovicu,

- dana 28. kolovoza 1991. godine iz Gornje Kovačice nasilno odveli civila Milana Horvat u zatvor u Mali Grđevac,

- dana 13. listopada 1991. godine u Velikom Grđevcu zajedno sa Urošem Ljubišić na polju zvanom Jovinac, nakon što je Nenad Bižić iz automatske puške pucao u vjetrobransko staklo traktora vlasništvo Šandora Nađ i ispalio iz puške hitac pored nogu Ivana Jandrić, od civila Ivana Jandrić i Ernesta Nemet neovlašteno oduzeli i prisvojili jedan traktor sa kombajnom za vađenje krumpira i jedan traktor sa prikolicom, te nasilno odveli civile Ernesta Nemet, Šandora Nađ i Ivana Jandrić u zatvor u Gornju Kovačicu,

dakle, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme oružanoga sukoba izvršio napad na pojedine civilne osobe, protuzakonito zatvarao pojedine civilne osobe, te pljačkao imovinu stanovništva,

čime je počinio krivično djelo protiv šovječnosti i međunarodnog prava - ratnim zločinom protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske, pa se po istom zakonskom propisu primjenom čl. 38. točka 2. i čl. 39. st. 1. točka 1. OKZRH

OSUBUJE

NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD TRI (3) GODINE

Na temelju čl. 90. st. 4. Zakona o krivičnom postupku optuženik se oslobađa dužnosti da nadoknadi u cijelosti troškova krivičnog postupka iz čl. 87. st. 2. točka 1. do 6. Zakona o krivičnom postupku.

Obrazloženje

U uvodu citiranom optužnicom optužen je Nenad Bižić zbog krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske (OKZRH), da je tijekom mjeseca kolovoza do listopada 1991. godine na području općine Grubišno Polje kao pripadnik srpskih paravojskih postrojbi postupajući u skladu s naredbama i ovlaštenjima dobivenim od prvo optuženika Milana Bastašić i ostalih sedam prvo optuženika kao nositelja vojne i civilne vlasti za vrijeme oružanih sukoba vođenih na području Grubišnog Polja, zajedno sa drugim pripadnicima srpskih paravojskih postrojbi, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme oružnog sukoba, napadao na civilno stanovništvo, naselja, pojedine civilne osobe, a posljedica napada je smrt, teška tjelesna ozljeda i narušavanje zdravlja ljudi, civilno stanovništvo ubijali, mučili i nečovječno postupali prema njemu, uzimali taoce i pljačkali imovinu stanovništva, a da je te radnje inkriminiranog djela ostvario prilikom četiri događaja. Prvo kada je zajedno sa drugim pripadnicima srpskih paravojskih postrojbi dana 20. kolovoza 1991. godine sudjelovao u opkoljavanju sela Topolovica iz kojeg su uz zlostavljanje, nasilno odveli dvadeset petero poimenično navedenih civila nakon čega su odveli u zatvor u Veliku Peratovicu Miška Čapo, Marijana Mihalina, Stevu Heged, Marijana Heged i Dragana Stojković i koristili prilikom razmjene, dok su Milana i Stjepana Sraga, Vladu i Željka Lovrenc, Zdravka Mihalina, Željka Seleši i Matca Kotaran usmrtili. Zatim da su dana 28. kolovoza 1991. godine iz Gornje Kovačice nasilno odveli civila Milana Horvat u zatvor u Mali Grđevac gdje su ga prilikom ispitivanja tukli, a zatim ga prisiljavali da radi u kuhinji. Dana 13. listopada 1991. godine u Velikom Grđevcu zajedno sa Urošem Ljubišić na polju zvanom Jovinac, nakon što je Nenad Bižić iz automatske puške pucao u vjetrobransko staklo traktora vlasništvo Šandora Nađ i ispalio iz puške hitac pored nogu Ivana Jandrić, od civila Ivana Jandrić i Ernesta Nemet neovlašteno oduzeli i prisvojili jedan traktor sa kombajnom za vađenje krumpira i jedna traktor sa prikolicom, te nasilno odveli civile Ernesta Nemet, Šandora Nađ i Ivana Jandrić u zatvor u Gornju Kovačicu gdje su ih tukli i zlostavljali, a potom su bili odvedeni u zatvor u Zrinsku da bi oštećenici 30. listopada bili usmrćeni ispred Društvenog doma u Malom Grđevcu. Dana 31. listopada 1991. godine oko 20,30 sati u Malom Grđevcu zajedno sa Tihomirom Antešević, Sinišom Bosunac i grupom neidentificiranih osoba došli pred ulazna vrata kuće Ivana Kovač nakon čega je Tihomir Antešević pozvao civila Ivana Kovač da izađe iz kuće, a potom svi zajedno iz pušaka ispalili više projektila u Ivana Kovač, te ga usmrtili, a obiteljsku kuću zapalili.

Sud je međutim utvrdio činjenično stanje onako kako je ono opisano u izreci ove presude.

Optuženik se brani (196 - 204, 248, 249) tako što poriče da bi počinio djela koja mu se stavljaju na teret.

Naveo je da je prije početka rata u 1991. godini stalno živio u svojoj kući u Gornjoj Kovačici. Negdje koncem mjeseca srpnja ili početkom mjeseca kolovoza 1991. godine počele su se događati čudne stvari u susjedstvu, povremeno se pucalo, da bi jednog dana iz Velike Peratovice došao u Gornju Kovačicu Lazo Savatović sa još petnaest do dvadeset naoružanih ljudi, postavili su barikade na početku sela, počeli hapsiti stanovništvo hrvatske nacionalnosti, a od stanovnika srpske nacionalnosti u selu tražili da im se pridruže ili su ih na to prisiljavali.

On se nije dragovoljno priključio tim pobunjenicima, nego je bio prisilno odveden u Veliku Peratovicu, gdje je bio zatvoren u jednu kuću pet dana. Čuvao ga je stražar kojeg nije poznavao i donosili mu svakog dana hranu. Petoga dana bio je odveden u jednu vikendicu gdje je bio Rade Čakmak i Rade Kljaić iz Malog Grđevca i Živko Zagorac iz Grubišnog Polja. Neki od njih bili su u uniformama, a neki u civilnoj odjeći, svi su imali naoružanje. Rekli su mu da je to štab teritorijalne obrane koji djeluje pod tzv. Banjalučkim korpusom ili nekom komandom iz Zvečeva, te da je došlo do ratnih zbivanja, da je srpsko stanovništvo ne zaštićeno u Hrvatskoj, a da su oni tu da organiziraju obranu srpskog stanovništva. Optuženik je rekao da je stranački neopredijeljen i nije raspoložen za rat bilo kakve vrste. Rekli su mu nakon toga da su ga zatvorili u kuću u Peratovici jer nije čovjek od povjerenja. Nakon toga su mu rekli da će ga pustiti, ali da se ne smije udaljavati iz Velike Peratovice i da će morati izvršavati određene radne obaveze što mu budu zapovjedili.

Tako je dalje ostao u Velikoj Peratovici. U početku nije imao nikakvo naoružanje. Oružje je prihvatio nakon petnaest dana i to poluzautomatsku pušku i deset metaka. Ovo naoružanje primio je po naredenju Rade Čakmaka, a oružje i streljivo mu je predao Dušan Rašeta iz sela Sibenik koji je inače bio zadužen za poslove naoružavanja ljudi.

Lazu Savatovića poznavao je još dok je bio dječak i zna da je on iz Velike Peratovice, a dolazio je nekoliko puta u Gornju Kovačicu gdje je optuženik stalno živio, kod Gojka Trbojevića u susjedstvo optuženikove kuće.

Nakon što je optuženik primio naoružanje bio je raspoređen na davanje straže na jednom mjestu kraj stabla kruške, na udaljenosti oko 400 metara od štaba u Velikoj Peratovici, a u pravcu Špišić Bukovice, i stražu je na tom mjestu davao negdje do konca mjeseca kolovoza 1991. godine.

Istakao je da je on dosta slabo obrazovan, a bio je tada i relativno mlad, bez većeg životnog iskustva, tako da se zapravo nije najbolje niti snašao u toj cijeloj situaciji i nije mogao pravilno procijeniti što se sve to događa, a sve je to doživio kao i većina ostalih na tom području, kao jednu euforiju.

Naveo je da nema saznanja o pojedinostima vojnog ustroja naoružanih postrojbi ovih pobunjenika srpske nacionalnosti na ovom području, a zna da su bile ustrojene

- 5 -

K-47/01-53

manje i veće vojne jedinice ili formacije, zna da je glavni komadant i zapovjednik štaba u Peratovici bio Rade Čakmak, a njegov zamjenik Lazo Savatović, te je sjedište njegovog štaba bilo u lugarnici između Šibenika i Malog Grdevca. Za sebe ne zna kojoj je jedinici pripadao niti tko mu je bio neposredno nadređeni zapovjednik ili komandir.

Poznato mu je da je u Velikoj Peratovici u to vrijeme bio zatvor i prvotno kao zatvor korištene su prostorije nekoliko objekata ili privatnih kuća. Između ostaloga za zatvor je korištena jedna montažna sušara koja se nalazila u blizini štaba Rade Čakmaka, a kasnije je zatvor u Peratovici bio u podrumskim prostorijama jedne stare škole.

Što se tiče inkriminiranog događaja od 20. kolovoza 1991. godine koji se odnosi na opkoljavanje sela Topolovica, naveo je da nije sudjelovao u tom događaju, jer se toga poslijepodneva nalazio na straži na onom mjestu u Velikoj Peratovici udaljenom oko 400 metara od glavnog štaba prema Špišić Bukovici. Poznato mu je da neposredno pored taj događaj u Peratovici su se događale čudne stvari, te je došlo do nekakove podjele između naoružanih pripadnika ovih postrojbi kojima je zapovijedao Rade Čakma, a došlo je do podjela na one koji mogu ubijati i činiti druge zločine i one koji to ne mogu činiti, kao što to ne može činiti niti optuženik. Tako su se izdvojili kao ljudi od povjerenja vođa pobune na ovom području Rade Čakmaka, Laze Savatovića i Rade Kljaića i to sin Rade Čakmaka, misli da mu je ime Milivoj, zatim Milenko Stojić, Željko Hajdinović, Nenad Peulić, Branko Kosanović, Radovan Brkić, Jovan Berak i jedan od braće Orozovića, misli da je bio mlađi brat, ne zna mu ime i još neki koje ili nije poznavao ili se sada ne sjeća njihovih imena. Uglavnom njih je bilo dvadesetak i to je bio kao nekakav odred specijalne milicije, a zapovjednik je bio Milenko Stojić. Poznato mu je da su pripadnici te specijalne milicije svi naoružani, netko u uniformi, a netko u civilnoj odjeći, otišli kritičnog dana prema selu Topolovica, negdje u prijepodnevnim satima između 10,00 i 11,00 sati. Čuo je u poslijepodnevnim satima iz pravca Topolovice da se pucalo iz pušaka. Poznato mu je da je nakon toga u Peratovicu iz Topolovice dovedena grupa civila i to su sve bili mještani Topolovice hrvatske nacionalnosti. Među njima vidio je Lovrenc Vladu i Lovrenc Željka sa kojima je ranije bio jako dobar. Vidio je da su bili dovedeni i Milan i Stjepan Sraga, Zdravko Mihalina, Željko Seleši i Matej Kotaran. Osim njih bilo je još muškaraca i žena, neke od njih nije niti poznavao. Ove civile doveli su pripadnici specijalne milicije na čelu sa zapovjednikom Milenkom Stojić. U štabu u Velikoj Peratovici su te civile zlostavljali tako da su ih udarali kundacima pušaka po tijelu.

Poslije toga ovi civili koji su bili dovedeni iz Topolovice bili su zatvoreni u podrum stare škole u Velikoj Peratovici, a Željko i Vlado Lovrenc bili su zatvoreni u onoj istoj kući u kojoj je prvotno bio zatvoren optuženik pet dana.

Kasnije je optuženik razgovarao sa nekima od pripadnika toga vođa specijalne milicije i saznao da je cilj ove akcije i opkoljavanja sela Topolovice bio da se uhvate te dovedu u Peratovicu i zatvore Vlado i Željko Lovrenc jer da navodno su njih dvojica bili pripadnici postrojbi hrvatske vojske ili policije, a kada su već išli njih uhapsiti onda su doveli u Peratovicu iz Topolovice i veći broj drugih civila.

- 6 -

K-47/01-53

Nakon toga, istog ovog dana, tj. 20. kolovoza 1991. godine kod štaba u Velikoj Peratovici Rade Čakmak, Rade Kljaić, Bogdan Čuju i drugi iz tog štaba naredili su da se pojača straža prema selu Topolovica, pa je bilo određeno nekoliko ljudi za taj zadatak, a među njima je bio i optuženik i pošao je sa ostalima. Dok su došli do ruba šume prema Topolovici, njima s lijeve strane pojavila se grupa ljudi, njih deset ili jedanaest koji su brali duhan. Iako se radilo o seljacima koji su brali duhan, civilima koji nisu bili naoružani, Rade Čakmak je naredio njihovo opkoljavanje. Među tim ljudima bilo je i djece. Optuženik je sve ovo promatrao sa udaljenosti od nekih 60 metara i vidio da Rade Čakmak i ostali tuku muškarce po glavi, vezali su ih i rušili na tlo, te je vidio da je Rade Čakmak udario nekoga po prezimenu Mihalina vrhom puške po glavi i jako mu rasjekao glavu. Netko je rekao da treba muškarce odvesti u zatvor u Peratovicu, a i djevojke povesti u Peratovicu da se mogu koristiti ili za obavljanje kakvih poslova ili za zadovoljavanje seksualnih nagona, tj. za silovanje. Optuženik se protivio tome da se u Peratovicu odvedu djevojčice, te se obratio osobno Rade Čakmaku i zamolio da se to ne čini nakon čega su djevojčice i dječaci bili pušteni, dok ostali odrasli muškarci i jedna žena bili su vezani i odvedeni u Peratovicu u zatvor u podrum stare škole, dok je optuženik i dalje ostao na tom mjestu gdje se to događalo i to u funkciji stražara.

Što se tiče civila iz Topolovice koji su bili zatvoreni u podrumu stare škole u Peratovici, ne zna što se s njima događalo za boravka u zatvoru jer on nije imao pristupa u prostorije zatvora. Poznato mu je da neki od zarobljenika su bili razmjenjivani za zarobljenike sa hrvatskim vlastima.

U vezi događaja od 28. kolovoza 1991. godine u Gornjoj Kovačici naveo je da prije toga dana Uroš Ljubišić iz Gornje Kovačice ubio je iz osвете Nikolu Zjačića, pa je radi toga Lazo Savatović ili Rade Čakmak naredio da se ode u Gornju Kovačicu i da se uhvati ili ubije Uroša Ljubišića ukoliko bi pružao otpor ili pokušao bježati. Za ovu akciju bilo je određeno 13 do 15 ljudi iz Peratovice, a među njima i optuženik, dok je akciju predvodio Lazo Savatović. Iz Peratovice su kombijem došli u Gornju Kovačicu, te na kraju sela u kući Knežević Mirka koju su opkolili uhvatili su Uroša Ljubišić, vezali ga lisicama i nakon toga krenulo se nazad prema Peratovici. Vidio je Milana Horvat u blizini svoje kuće koji se vozio na biciklu, kombi se zaustavio, te iz kombija izašao Rajko Hajdinović i pritrčao Milanu Horvat, a iz kombija je izašao i optuženik sa oružjem u ruci okrenutim prema zemlji, te je bilo naredeno Milanu Horvat da uđe u kombi, što je on sav uplašen i učinio. U kombiju je Milana Horvat zlostavljalo Lazo Savatović, tako što mu je opalio nekoliko šamara i stavljalo vejnički nož pod vrat. Milan Horvat bio je odvezen u Mali Grđevac i predan Bogdanu Čuju i Rade Kljaiću, te ostavljen u zatvoru u podrumu škole gdje optuženik nije ulazio.

Što se tiče događaja od 13. listopada 1991. godine u Velikom Grđevcu, objasnio je najprije da prije toga događaja je on jedno vrijeme bio zatvoren na Zvečevu i u Peratovici oko 25 dana, jer je odbijao naredjenja da se zlostavljaju i zatvaraju, a posebno ubijaju civili i nakon što je bio pušten iz zatvora, bio je otjeran u Gornju Kovačicu pod komandu Rajka Hajdinovića.

- 7 -

K-47/01-53

Toga dana, tj. 13. listopada 1991. godine, Rajko Hajdinović odredio je desetak ljudi za jednu akciju u Velikom Grđevcu gdje su trebali uhapsiti nekakve civile, a za tu akciju odredio je i optuženika, pa je on pošao sa ostalima u Veliki Grđevac. Međutim, na mjestu gdje se to očekivalo u Velikom Grđevcu nije bilo nikoga, pa su krenuli natrag u Gornju Kovačicu. Po povratku Rajko Hajdinović je rekao da se ode i izvidi jedno mjesto gdje je navodno bio bunker sa hrvatskom vojskom, i tako je optuženik sa ostalima krenuo prema tom mjestu. Odjednom se čuo zvuk traktora i bilo je naređeno da se postavi zasjeda prema mjestu od kuda je traktor nailazio, te je naišao na traktoru ošt. Ernest Nemet sa svojom majkom. Ernest Nemet je bio optuženikov dobar prijatelj. Željko Hajdinović je htio pucati i ubiti Ernesta Nemet, a optuženik je skočio iz kukuruze i rekao da ne puca u oštećenika. Zbog toga Hajdinović doista nije pucao. Poslije toga majka Ernesta Nemet je otišla kući, a ovi ostali koji su bili sa optuženikom odveli su Ernesta Nemet u nekakav duboki put u usjeku i rekli da će ga tu ispitivati. Nije htio u tome sudjelovati, već se uputio prema Gornjoj Kovačici. Dok je bio nadomak sela čuo je jedno tri pucnja. Nakon nekog vremena stigli su ostali u Gornju Kovačicu sa dva traktora i vidio je da pored Ernesta Nemet bila su uhvaćena još dva civila, ali tu dvojicu nije poznavao i nije znao kako se zovu. Sva trojica bili su zatvoreni u kući Milke Pjevalo u Gornjoj Kovačici, a nakon nekoliko dana bili su prebačeni u Zrinsku, te kasnije u Mali Grđevac. Dok su ova trojica boravili u Zrinskoj optuženik je vidio da su kopali neki rov ispred škole. Čuo je da su kasnije sva trojica ubijena u Malom Grđevcu ispred Društvenog doma, no on u tome nije sudjelovao. Pričalo se da su u njih pucali Aleksandar Prebjegović, Vladimir Ilić, Siniša Bosanac i Ivica Čapač, po naređenju Željka i Bogdana Čuje, a da je to bilo 30. listopada 1991. godine, tj. na dan povlačenja dijela srpskog stanovništva sa tog područja.

Što se tiče događaja od 31. listopada 1991. godine u Malom Grđevcu naveo je da u tome nije sudjelovao. Naveo je da toga dana u Gornjoj Kovačici vodile su se borbe i bilo je pušaranja jer je bila poduzeta akcije hrvatske vojske, a srpskom stanovništvu u Gornjoj Kovačici bilo je naređeno povlačenje s toga područja, pa je on toga dana u popodnevnom i večernjim satima bio kod kuće sa svojim bolesnim ocem, a oko 21,00 sati otišao je kod svoje tetke, Anđelije Bojić, nakon čega je sa ostalim mještanima u povlačenju napustio Gornju Kovačicu. O ovom događaju u Malom Grđevcu kojom prilikom je ubijen Ivan Kovač optuženik je saznao dok se nalazio u Zvečevu, dva ili tri dana poslije događaja, a saznao je to od svojeg bratića Tihomira Antešević, koji mu je pričao da je on sa Aleksandrom i Miroslavom Prebjegović, Sinišom Bosanac i Vladimitom Ilić, bio na položaju u Velikoj Barni i prilikom povlačenja sa tog mjesta ušli su u dvorište obitelji Kovač u Malom Grđevcu, te su bez veze izazvali incident i htjeli su ubiti Ivana Kovač i njegovu suprugu te je u Ivana Kovač pucao Aleksandar Prebjegović. Inače prilikom povlačenja toga istog dana iz Gornje Kovačice on je sa ostalima prošao pored kuće Ivana Kovač u Malom Grđevcu, i dok je prolazio ništa se nije tamo događalo i kuća Ivana Kovač u to vrijeme nije gorjela.

- 8 -

K-47/01-53

Tokom dokaznog postupka saslušani su svjedoci, Josip Selčič (87-93, 204, 205), Kata Kotaran (94-97, 206, 207), Kalman Nagy (98, 99, 207), Marija Jandrić (100-102, 208), Irma Nemet (103-105, 213), Mirko Babić (106, 107, 214), Ivan Popović, (108-110, 170-172, 214, 215), Mirko Šimić, (111-114, 168, 169, 215-217), Miroslav Sraga (115, 116, 249, 250), Marica Kotaran (117-119), Milan Horvat (144-149, 211, 212), Mndrija Žagar (150, 151, 175, 176, 217, 218), Đuro Balog (152, 153, 220-222), Ivan Ljubičić (154, 155, 222), Margita Fehir (156, 157, 222-224), Verica Fehir (158, 159, 224, 225), Stevo Heged (160-162, 238-240), Marijan Heged (163, 164, 180, 240, 241), Marijan Mihalina (165-167, 179, 226-229), Franjo Popović (173, 174, 229, 230, 271, 272), Zdravko Brođanac (177, 178, 208, 209), Željko Mošocki (241, 242), Slavica Kovač (255-258, 262 - 265, 279, 280), Đurđa Čapo (250, 251), Miško Čapo (251, 252), Miroslav Kotaran (252, 253), Slavka Mošocki (253, 254), Marijan Kozulić (272, 273) i Anđelija Bojić (274-275).

Pročitani su zapisnici o očevidu od 9. travnja 1993. godine (52-55), te zapisnici sastavljeni u Zavodu za sudsku medicinu i kriminalistiku Medicinskog fakulteta u Zagrebu povodom identifikacije dijelova mrtvih tijela pronađenih u šumi u predjelu Bukovica između sela Lončarice i Rastovca (56-86).

Na temelju rezultata provedenog dokaznog postupka, ocjene svakog dokaza zasebno i u njihovoj međusobnoj povezanosti, te obrane optuženika, sud smatra utvrđenim činjenično stanje onakovo kako je ono opisano u izreci ove presude.

Opće je poznato da je tokom 1991. godine na dijelu teritorija Republike Hrvatske došlo do organiziranja oružane pobune dijela stanovnika srpske nacionalnosti u namjeri nasilnog obaranja državnog i društvenog ustrojstva RH i odvajanja tog teritorija i stvaranja etnički čistog srpskog državnog prostora sve u funkciji velikosrpske ideje stvaranja "Velike Srbije". Na čelo pobune stavili su se kao vođe i organizatori ekstremni pojedinci kao nositelji vojne i civilne vlasti na okupiranom području, te osnivali oružane formacije, pri čemu su bili pripomognuti od strane bivše JNA koja je naoružavala te odmetničke formacije. Sudionici oružane pobune postupajući u skladu s naredbama i ovlaštenjima dobivenim od vođa pobune samoproglasnih nositelja vojne i civilne vlasti u odnosu na civile hrvatske nacionalnosti, provodili su svakodnevna policijska i vojna privođenja, zatvaranja i batinanja, nanosili im lake i teške tjelesne ozljede, ranjavali ih i ubijali hladnim i vatrenim oružjem i pljačkali imovinu stanovništva, iako za sve to nije bilo nikakvog vojnog opravdanja, a to je sve bilo u suprotnosti s odredbama Ženevskih konvencija o zaštiti građanskih osoba za vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. godine.

Po istom scenariju u vremenskom razdoblju od mjeseca kolovoza do listopada 1991. godine postojao je oružani sukob između oružanih snaga RH s jedne strane i naoružanih srpskih paravojskih formacija na privremeno okupiranom području tadašnje općine Grubišno Polje.

I sam optuženik u svojoj obrani navodi da negdje koncem mjeseca srpnja ili početkom mjeseca kolovoza 1991. godine došlo je do oružane pobune dijela srpskog

stanovništva na tom području i pobunjenici na tom području pozvali su da im se pridruži pa im se on priključio iako to nije bilo dragovoljno, već pod prijetnjom i pritiscima. Zapovjednik na tom području u štabu u Velikoj Peratovici bio je Rade Čakmak, a njegov zamjenik Lazo Savatović. Bio je zadužen sa oružjem i streljivom, te je davao straže u Velikoj Peratovici prema pravcu Špišić Bukovice.

Svjedoci, sumještani optuženika u Gornjoj Kovačici također imaju saznanja da je optuženik od mjeseca kolovoza 1991. godine bio uključen u oružanu pobunu i bio pripadnik srpskih paravojskih postrojbi na ovom području, pa tako iz iskaza svjedoka Mirka Babić proizlazi da je u toku 1991. godine sa pobunjenicima srpske nacionalnosti u Gornjoj Kovačici u raznim akcijama sudjelovao i optuženik Nenad Bižić, pa je tako bio i u njegovoj kući 18. rujna 1991. godine sa Urošem Ljubišićem, Rajkom Hajdinovićem i još nekima, svi su bili naoružani i prilikom pretresa njegove kuće tražili su oružje, te mu govorili da skriva ustaše. Sam optuženik Nenad Bižić je često znao dolaziti u njegovu kuću, s njim razgovarao i govorio da oni sada bubu vlada, da će sve biti dobro, da im ne budu trebale niti vozačke dozvole niti što drugo. Jedne zgrade optuženik je zajedno sa Tihomir Trbojević donio puškomitraljez kojeg su postavili na tavanu kuće svjedoka, pa kada ime je rekao što to rade, rekli su da postavljaju puškomitraljez zato jer se od te strane očekuje napad hrvatske vojske.

Svjedoku Ivanu Popoviću je poznato da nositelji aktivnosti, četništva u Gornjoj Kovačici i okolici bili su Rajko Hajdinović, Siniša Daničić, Uroš Ljubišić i ostali, a među njima i optuženik Nenad Bižić. Inače, u to vrijeme 1991. godine, kada je došlo do oružane pobune dijela srpskog stanovništva njima Hrvatima bilo je ograničeno kretanje. Odvodili su ih i zatvarali, tukli, prijetili im, ispitivali i na razne načine zastrašivali. Tako je optuženik Nenad Bižić negdje početkom listopada 1991. godine u noći lupao na vrata kuće svjedoka i pitao ga da tko je ulazio u njegovu kuću govoreći "mi pratimo tko ulazi ili izlazi iz vaše kuće, nemojte da bi se desilo da netko ulazi ili izlazi jer ćemo vas poubijati". Prepoznao je da je to bio upravo optuženik Nenad Bižić. Naveo je još da od ovih pripadnika srpskih paravojskih postrojbi u Gornjoj Kovačici najekstremniji su bili optuženik Nenad Bižić, Uroš Ljubišić i Nenad Bojić.

I svjedoku Mirku Simić je poznato da se optuženik Nenad Bižić priključio ovim pobunjenicima u Gornjoj Kovačici, te ga je upravo optuženik dana 20. listopada 1991. godine presreo dok je išao susjedu, stavljao mu pušku pod vrat i pitao ga da li ima oružje. Osim toga poznato mu je da dana 13. listopada 1991. godine kada su bili zarobljeni Ernest Nemet, Šandor Nagy i Ivan Jandrić iz Velikog Grdevca, da su prije toga iz Gornje Kovačice otišli u patrolu optuženik Nenad Bižić, te Uroš Ljubišić, Milan Matak, Mile Bjelajac i još neki. tog istog dana kasnije vidio je da su u Gornju Kovačicu bili dovedeni zarobljenici Nemet, Nagy i Jandrić, a bili su dovezeni još i traktor, te kombajn za krumpir. Vidio je da je upravo optuženik Nenad Bižić upravljao traktorom na kojem je bio priključen kombajn za vađenje krumpira. Jedne zgrade vidio je optuženika Nenada Bižić da je obukao policijsku uniformu Nenada Bojić, jer su oni nekakav rod, stao je na raskrižje, te je kao vršio regulaciju prometa i govorio da neće više trebati vozačke, da će oni biti na vlasti.

Svjedok Andrija Žagar je naveo da mu je poznato da u Gornjoj Kovačici je u kolovozu mjesecu 1991. godine prvi po selu počeo prolaziti sa oružjem optuženik Nenad Bižić i Uroš Ljubišić. Nakon što je bio zarobljen koncem kolovoza 1991. godine u Gornjoj Kovačici i poslije toga jedno vrijeme boravio u zatvoru u Peratovici, tamo je osim drugih pripadnika srpskih paravojnih formacija vidio i optuženika Nenada Bižić.

Svjedok Franjo Popović je već negdje početkom mjeseca kolovoza 1991. godine vidio u Gornjoj Kovačici da su nosili oružje optuženik Nenad Bižić, Uroš Ljubišić i Nenad Bojić, obukli su vojne uniforme i hodali po selu, a kasnije su se njima priključili i drugi mještani srpske nacionalnosti. Dana 18. rujna 1991. godine bio je kod škole u Gornjoj Kovačici održan jedan veći sastanak, te su iz kamiona mještanima srpske nacionalnosti dijelili vojničko oružje. Toga dana došlo je do pušaranja, te je jedan čovjek bio ranjen, a onda su počeli hapsiti mještane hrvate.

Zna za optuženika Nenada Bižić da je išao na straže.

Svjedok Zdravko Brođanac je naveo da su u oružanu pobunu u Gornjoj Kovačici 1991. godine bili uključeni skoro svi muškarci mještani srpske nacionalnosti, a glavni od tih pobunjenika bio je Rajko Hajdinović. Svi su bili naoružani. Poznato mu je da je u oružanu pobunu u Gornjoj Kovačici bio uključen i Nenad Bižić, te je imao naoružanje, u početku je bio u civilnoj odjeći, a kasnije je imao uniformu. Po pričanju drugih ljudi, iako o tome nema vlastitih saznanja, zaključuje da je optuženik Nenad Bižić zajedno sa Nenadom Bojić i Urošem Ljubišić bio među najekstremnijima u Gornjoj Kovačici, što se tiče ponašanja prema drugim ljudima.

U odnosu na događaj od 20. kolovoza 1991. godine u Topolovici:

Događaj od 20. kolovoza 1991. godine u Topolovici sastoji se zapravo iz dva dijela i to prvi koji se odnosi na opkoljavanje sela Topolovica od strane pripadnika srpskih paravojnih postrojbi sa ovog područja kojom prilikom su uz zlostavljanje nasilno u zatvor u Veliku Peratovicu odvedeni civili Stjepan i Milan Sraga i drugi, a sa polja zvanog Polum uz zlostavljanje uhvaćeni civili Stevo i Marijan Heged i drugi i nasilno odvedeni u zatvor u Veliku Peratovicu, pa su kasnije neki od zatvorenika korišteni prilikom razmjene, dok su Milan i Stjepan Sraga, Vlado i Željko Lovrenc, Zdravko Mihalina, Željko Seleši i Matej Kotaran usmrćeni.

Kao što je vidljivo iz obrane optuženika on poriče da bi sa drugim pripadnicima srpskih paravojnih postrojbi toga dana sudjelovao u opkoljavanju sela Topolovica i nasilnom odvođenju i zatvaranju u zatvor u Velikoj Peratovici navedenih civila, kao i da bi kasnije sudjelovao u usmrćenju nekih od njih, a priznaje da je bio određen prema naredbi Rade Čakmak, Rade Kljaić i Bogdana Čujo iz štaba tih paravojnih postrojbi u Velikoj Peratovici na zadatak da se pojača straža prema selu Topolovica i

bio je prisutan na polju gdje se nalazila grupa ljudi koji su brali duhan, a Rade Čakmak naredio njihovo opkoljavanje, nakon čega su ih vezali, tukli i odveli u zatvor u Veliku Peratovicu, međutim u tome nije sudjelovao niti bilo što poduzimao, već je sve ovo promatrao sa udaljenosti od nekih 60 metara. Čak što više stavio se u zaštitu djevojčica i dječaka iz te grupe civila, obrativši se osobno Radi Čakmaku nakon čega su oni bili pušteni. Isto tako porekao je da bi sudjelovao u kasnijem usmrćenju Zdravka Mihalina koji je inkriminiranog dana zajedno sa ostalim na ovom polju bio uhvaćen i odveden u zatvor u Veliku Peratovicu.

Ovakva obrana optuženika može se samo djelomično prihvatiti i to u onom dijelu koji se odnosi na opkoljavanje sela Topolovica kojom prilikom je uz zlostavljanje bilo nasilno odvedeno dvadesetak civila u zatvor u Peratovicu, kao i u onom dijelu koji se odnosi na njegovo sudjelovanje u kasnijem usmrćenju civila Milana i Stjepana Sraga, Vlade i Željka Lovrenc, Zdravka Mihalina, Željka Seleši i Matea Kotaran, jer za ova inkriminacije nema baš niti jednog dokaza.

Međutim, što se tiče ostalih inkriminacija u odnosu na događaj od 20. kolovoza 1991. godine u poslijepodnevnom satima u Topolovici na polju zvanom Polum iz suglasnih iskaza svjedoka Steve i Marijana Heged, Marijana Mihalina, Željka Mošocki i Slavke Mošocki, proizlazi da je u polju vlasništvo Steve Heged duhan bralo desetak težaka, između ostalih Stevo i Marijan Heged, Marijan i Zdravko Mihalina, Dragan Stojković, Željko i Slavka Mošocki, Rozika Lovrenc i još neki i njih je odjednom opkolilo dvadesetak do tridesetak naoružanih ljudi i svi navedeni svjedoci su među ovim naoružanim ljudima prepoznali i optuženika Nenada Bižić. Inače većina tih naoružanih ljudi bili su mještani okolnih sela srpske nacionalnosti i to iz Velike Barne, Male Barne, Peratovice, Zdenaca, Zrinske, Ceremušine. Među tim naoružanim ljudima bio je i Rade Čakmak koji je bio njihov vojvoda, tako su ga zvali, i on je najviše tukao ove civile koji su brali duhan u polju. Potom su odvojili žene na jednu stranu a muškarce na drugu stranu, te su muškarcima vezali ruke i utrpali ih u prikolicu i traktor Steve Hegeda i vozili ih prema Velikoj Peratovici. Na jednom dijelu puta su se zaustavili i pustili žene, te Željka Mošocki, jedinog od muškaraca, a ostale su odvezli u zatvor u Veliku Peratovicu. Svjedokinja Slavka Mošocki je navela da se dobro sjeća dok su ih u traktorskoj prikolici vozili prema Peratovici, da u prikolici u kojoj su bile žene, sjedio je optuženik Nenad Bižić.

Prema tome kao što je vidljivo i sam optuženik priznaje da je kritičnog dana bio sa ostalim pripadnicima srpskih paravojskih postrojbi naoružan u Topolovici na polju zvanom Polum.

Međutim, kada su uz zlostavljanje uhvaćeni navedeni civili i nasilno odvedeni u zatvor u Peratovicu, iako on nastoji prikazati svoju nekakvu pasivnu ulogu i čak šta više da se kod vođe Rade Čakmak zauzimao za puštanje maloljetnih civila, po ocijeni suda nije on tu bio samo nekakav promatrač, te iako se nije isticao zlostavljanjem civila tako što bi ih tukao i vezao, što su činili drugi, naoružan sa ostalima sudjelovao je u opkoljavanju i nasilnom odvođenju ovih civila u zatvor u Peratovicu, te se i prevozio prema Peratovici u traktorskoj prikolici u kojoj su se

- 12 -

K-47/01-53

prevozile žene, a nije ostao na tom polju zvanom Polum nakon događaja čuvati stražu, kako to nastoji prikazati u svojoj obrani.

U odnosu na događaj od 28. kolovoza 1991. godine u Gornjoj Kovačici.

U svojoj obrani optuženik navodi da su Lazo Savatović ili Rade Čakmak naredili da se ode u Gornju Kovačicu i uhvati Uroša Ljubišića, te je za ovu akciju bilo određeno 13 do 15 ljudi iz Velike Peratovice, a među njima i optuženik. Nakon što je ta akcija bila završena i Uroš Ljubišić uhvaćen, kombijem su se vraćali nazad prema Velikoj Peratovici, a vidio je tada na biciklu Milana Horvata u blizini njegove kuće, pa se kombi zaustavio, a Rajko Hajdinović je izašao iz kombija i bilo je naredeno Milanu Horvat da uđe u kombi. Za sebe je naveo da je i on izašao iz kombija sa oružjem u ruci okrenutim prema zemlji nastojeći prikazati da on u stvari ništa nije poduzimao i da sa nasilnim odvođenjem civila Milana Horvat i njegovim zatvaranjem u Malom Grđevcu on nema ništa.

Kada se brižljivo analizira ovakova obrana optuženika sama za sebe, može se zaključiti da nije prihvatljiva teza optuženika da on nije poduzimao nikakove radnje koje bi bile upravljene na uhićenje i odvođenje u zatvor civila Milana Horvat jer sam je naveo da nakon što se kombi zaustavio i iz njega izašao Rajko Hajdinović koji je pritrčao Milanu Horvat, a netko naredio Milanu Horvat da uđe u kombi, što je ovaj sav uplašen i učinio, i on, tj. optuženik je izašao iz kombija sa oružjem u ruci. Irelevantno je pri tome što navodi da je oružje bilo okrenuto prema zemlji jer takovim činom očitó je jasno dao do znanja da bi, ukoliko Milan Horvat ne poslušao naredbu da uđe u kombi mogao to svoje oružje i upotrijebiti.

Osim toga, Milan Horvat određeno tereti u svojem iskazu optuženika navodeći da su njega inkriminiranog dana odveli optuženik Nenad Bižić, Lazo Savatović i Rajko Hajdinović i to iz njegove kuće, a ne kako to optuženik nastoji prikazati da prilikom vožnje kombijem kroz Gornju Kovačicu slučajno su naišli na Milana Horvat koji se vozio na biciklu u blizini svoje kuće.

Može se vjerovati Milanu Horvat da je odmah prilikom uhićenja te odvođenja u zatvor u Mali Grđevac, kao i kasnije za vrijeme boravka u tom zatvoru bio zlostavljan na razne načine, dakle da je prema njemu bilo nečovječno postupano, jer konačno i sam optuženik navodi da nakon uhićenja u kombiju je Milana Horvat zlostavljao Lazo Savatović tako što mu je opalio nekoliko šamara i stavljao vojnički nož pod vrat, međutim po ocjeni suda ostalo je dvojbeno da li je Milana Horvat te zgode prilikom uhićenja i kasnije prilikom boravka u zatvoru tukao ili na drugi način zlostavljao, tj. nečovječno postupao i optuženik Nenad Bižić, koji to poriče, a ni Milan Horvat nije potpuno siguran da bi optuženik tako postupao prema njemu, već po tome što ga je s leđa udaralo više osoba, a tu se nalazio i optuženik Nenad Bižić, zaključuje da ga je i on koji puta udario, no primjenom načela in dubio pro reo ove inkriminacije kao dvojbeno trebalo je izostaviti iz opisa radnji optuženika prilikom ovog događaja.

U odnosu na događaj od 13. listopada 1991. godine u Velikom Grđevcu:

I u vezi ovog događaja optuženik u svojoj obrani nastoji prikazati da se slučajno zatekao u Velikom Grđevcu na polju zvanom Jovinac, čemu je prethodila jedna neuspjela akcija za koju je Rajko Hajdinović odredio njega sa još desetak ljudi, a akciju je vodio Željko Hajdinović. Navodi da nakon što se čuo zvuk traktora bilo je naredeno da se postavi zasjeda na mjestu odakle se očekivao nailazak traktora, te je naišao na traktor Ernest Nemet sa svojom majkom, a kada je Željko Hajdinović htio pucati da ubije Ernesta Nemet, optuženik je skočio iz kukuruza i rekao da ne puca, pa je na taj način zapravo spriječio Željka Hajdinović da usmrti Ernesta Nemet. Nadalje navodi da on ni u čemu u vezi ovoga nije htio sudjelovati, već se uputio prema Gornjoj Kovačici. Nije prema tome sudjelovao niti u uhićenju i odvođenju u zatvor Šandora Nađ i Ivana Jandrić koje niti ne poznaje, niti je sudjelovao u oduzimanju i dovoženju u Gornju Kovačicu traktora, kombajna za krumpir i prikolice vlasništvo Ivana Jandrić i Ernesta Nemet, a niti u usmrćenju Nemeta, Nađa i Jandrića dana 30. listopada ispred Društvenog doma u Malom Grđevcu.

Ovakovu obranu optuženika može se samo djelomično prihvatiti jer iz provedenih dokaza proizlaze drugačije činjenice

Tako iz iskaza svjedoka Imre Nemet proizlazi da se kritičnog dana sa svojim sada pok. sinom Ernestom Nemet vraćala sa traktorom i prikolicom sa polja zvanog Jovinac i na jednom su iz kukuruza iskočili optuženik Nenad Bižić i Uroš Ljubišić, bili su naoružani i obučeni u maskirne uniforme, te rekli njezinom sinu da siđe sa traktora. Optuženik Nenad Bižić kojeg je ona dobro poznavala jer je bio prijatelj sa njezinim sinom Ernestom Nemet, dolazio je s njim u njihovu kuću gdje je jeo, a njezin sin ga je automobilom vozio kuda je trebalo, rekao je njoj da siđe sa traktora, sinu da ode u prikolicu u koju se popeo i optuženik Nenad Bižić, dok je Uroš Ljubišić sjeo na traktor, te je optuženik rekao da će njezinog sina voditi na saslušanje u Gornju Kovačicu. Navela je da joj traktor nikada nije bio vraćen. Saznala je da su istog dana sa polja nedaleko ovog mjesta bili uhvaćeni i odvedeni još dvoje civila, te da su ta dvojica kao i njezin sin u Gornjoj Kovačici bili pretučeni, a zatim zatvoreni u školi u Zrinskoj gdje su ih tukli da bi ih kasnije pronašli mrtve u Malom Grđevcu. Čula je da kritičnog dana osim optuženika Nenada Bižić i Uroša Ljubišić je u kukuruzu bilo još naoružanih ljudi.

Svjedok Marija Jandrić je navela da je dana 13. listopada 1991. godine sa svojim sinom Ivanom Jandrić, te susjedima Šandorom Nađ, te Margitom i Vericom Fehir išla vaditi krumpir, no kako je počela padati kiša nisu mogli vaditi krumpir, pa su krenuli sa polja kući prema Velikom Grđevcu. Putem su ih presreli optuženik Nenad Bižić i Uroš Ljubišić. Bili su naoružani i obučeni u maskirne uniforme. Kako Šandor Nađ nije mogao odmah zaustaviti traktor, obojica su pucali pod noge njezinom sinu Ivanu Jandrić, te u vjetrobransko staklo traktora. Njima ženama su zaprijetili i naredili da krenu kući, a oni su uzeli traktor i kombajn za krumpir, te

- 14 -

K-47/01-53

odveli njezinog sina Ivana Jandrić i susjeda Šandora Nađ. Kasnije su Ivan Jandrić i Šandor Nađ pronađeni ubijeni.

Svjedok Margita Fehir je navela da je kritičnog dana zajedno sa svojom snahom išla u polje kod Ivana Jandrić pomagati i vaditi krumpir, a na polju su pored njega još bili i njegova majka Marija Jandrić, te Šandor Nađ. Kako je počela padati kiša nisu mogli vaditi krumpir, pa su krenuli kući. Išli su sa dva traktora i to Ivan Jandrić sa svojim za koji je bio priključen kombajn za vađenje krumpira i Šandor Nađ sa svojim traktorom za koji je bila priključena prikolica. Vraćajući se sa polja između kukuruza na jednom mjestu pred traktor koji je vozio Šandor Nađ izašao je optuženik Nenad Bižić i tražio od njega da siđe sa traktora, a kako Šandor Nađ nije htio sići sa traktora, optuženik Nenada Bižić je pucao jedanput ili dvaput u vjetrobransko staklo traktora. Tražio je i od ostalih da siđu i dignu ruke u zrak. Kasnije je u jednom trenutku optuženik Nenad Bižić pucao u zemlju pored nogu Ivana Jandrić. Iza toga iz kukuruza je izašao naoružan Ljubišić, a sa njim je bio Ernest Nemet. Optuženik Nenad Bižić je njima ženama naredio da idu kući, a da će Ivana Jandrić i Šandora Nađ odvesti sa sobom.

Svjedok Verica Fehir je navela kao i njezina svekrva Margita Fehir da su se kritičnog dana vraćali sa polja i vozeći se kroz kukuruz, te su u jednom trenutku pred traktor izašli optuženik Nenad Bižić i Ljubišić, koji su bili naoružani i obučeni u šarene uniforme, a sa njima je bio Ernest Nemet za kojeg je poslije saznala da je također bio uhvaćen od te dvojice istog dana na ovom polju samo na drugom mjestu. U jednom trenutku optuženik Nenad Bižić je pucao prema traktoru, a kasnije pored nogu Ivana Jandrić. Nju je pitao da li zna voziti traktor, a ona je odgovorila da ne zna, pa je potom naredio da one žene odu svojim kućama. Ova dvojica su im prijetili da će ih potući, te je bila u velikom strahu. Idući pješice od tog mjesta prema kući, u jednom trenutku se okrenula i na jednom brijevu na dosta velikoj udaljenosti vidjela da se kreću dva traktora. Za jedan traktor bio je priključen kombajn za vađenje krumpira, pa je zaključila da su to njihovi traktori. Ova dvojica na tom mjestu, dok su žene odlazile prema svojim kućama zadržali su Šandora, Nemeta i Jandrića koji se više nikada nisu vratili, te su kasnije pronađeni ubijeni.

Svjedok Kalman Nagy je od Irme Nemet i Marije Jandrić saznao da su kritičnog dana optuženik Nenad Bižić i Uroš Ljubišić na polju kamo su išli vaditi krumpir uhvatili njegovog sina Šandora Nađ i Ivana Jandrić, te su tom prilikom odvezli dva traktora vlasništvo Irme Nemet i Ivana Jandrić, te svjedokov kombajn koji mu je kasnije vraćen, dok je svjedokov traktor bio ostavljen na polju. Kasnije je njegov sin pronađen mrtav.

Svjedok Mirko Simić je naveo da mu je poznato da dana 13. listopada 1991. godine kada su bili zarobljeni Ernest Nemet, Šandor Nađ i Ivan Jandrić iz Velikog Grđevca, da su prije toga iz Gornje Kovačice otišli u patrolu optuženik Nenad Bižić, Uroš Ljubišić, Milan Matak, Mile Bjelajac, Miroslav Vujnović i Miroslav Rastovac. Tog istog dana neki od ovih pobunjenika u Gornjoj Kovačici došli su po svjedoka i susjeda te su morali ići po drvo u šumu, a kada su se vraćali iz šume vidio je da su u

- 15 -

K-47/01-53

Gornju Kovačicu bili dovedeni zarobljenici Nemet, Nađ i Jandrić, i bili su dovezeni još i traktori te kombajn za krumpir. Vidio je da je upravo optuženik Nenad Bižić upravljao traktorom na koji je bio priključen kombajn za vađenje krumpira.

Na temelju iskaza naprijed navedenih svjedoka može se sa sigurnošću zaključiti da je optuženik Nenad Bižić kritične zgrade u Velikom Grđevcu zajedno sa Urošem Ljubišić i još nekim pripadnicima paravojsnih srpskih postrojbi iz Gornje Kovačice, sudjelovao u uhićenju i protupravnom zatvaranju civila Ernesta Nemet, Šandora Nađ i Ivana Jandrić pri čemu je upotrijebio oružje pucajući u vjetrobransko staklo traktora i pod noge Ivana Jandrić, te sudjelovao u oduzimanju traktora, prikolice i kombajna za krumpir, vlasništvo Nada, Jandrića i Nemeta, te je on sa tog polja u Gornju Kovačicu i dovezao traktor na koji je bio priključen kombajn za krumpir, kako to proizlazi iz iskaza svjedoka Mirka Simić. Osim toga i sam optuženik priznaje da je bio na mjestu u polju zvanom Jovinac na kojem je uhvaćen Ernest Nemet i nakon toga doveden i zatvoren u Gornjoj Kovačici, no on nastoji prikazati da nije ništa poduzimao radi uhićenja i dovođenja u zatvoru Ernesta Nemet, već naprotiv da je spriječio Željka Hajdinović u nakani da na tom polju ubije Ernesta Nemet, a da se nakon toga sam vratio u Gornju Kovačicu. Ovakva teza optuženika se ne može prihvatiti jer iz reproduciranih iskaza naprijed navedenih svjedoka proizlazi da ga svi oni određeno terete za uhićenje i odvođenje u Gornju Kovačicu Nemeta, Jandrića i Nada, detaljno opisujući koje je sve radnje poduzimao, kao i da je sudjelovao i u oduzimanju traktora, prikolice i kombajna.

Nema međutim niti jednog dokaza da bi optuženik sudjelovao u usmrćenju civila Nemeta, Jandrića i Nada dana 30. listopada 1991. godine ispred Društvenog doma u Malom Grđevcu, pa su ove inkriminacije iz opisa djela koje se odnosi na ovaj događaj izostavljene.

U odnosu na događaj od 31. listopada 1991. godine u Malom Grđevcu:

Optuženik poriče da bi zajedno sa Tihomirom Antešević, Sinišom Bosanac i grupom neidentificiranih osoba kritičnog dana sudjelovao u ubojstvu civila Ivana Kovač, već da je za ovaj događaj saznao tri dana kasnije u Zvečevu od svojeg bratića Tihomira Antešević koji mu je pričao da je on sa Aleksandrom i Miroslavom Prebjegović, Sinišom Bosanac, Vladimirom Ilić i Savom Vujić bio kritičnog dana u dvorištu kuće Ivana Kovač u Malom Grđevcu i da je u Ivana Kovač pucao Aleksandar Prebjegović.

Svjedok Slavica Kovač saslušana na glavnoj raspravi navela je da je nakon udaje 1958. godine živjela u Malom Grđevcu sve do 31. listopada 1991. godine. Inače u Malom Grđevcu svi mještani su srpske nacionalnosti, a jedino ona i njezin pokojni suprug bili su Hrvati.

- 16 -

K-47/01-53

Nakon što je došlo do oružane pobune dijela stanovništva srpske nacionalnosti u ovom kraju, dana 20. kolovoza 1991. godine u Topolovici je ubijen njezin sin Mirko Kovač, dok je išao iz Malih Zdenaca u Topolovicu. Sina su sahranili 23. kolovoza u Malim Zdenocima, a ona i suprug nastavili su živjeti u Malom Grdevcu. Inače svuda su bile postavljene barikade i ona i muž su bili u potpunoj blokadi te se nisu smjeli nikuda kretati.

Toga dana, tj. 31. listopada 1991. godine, Srbi su se počeli povlačiti s ovog područja, pa tako i iz Malog Grdevca, a navečer ona i muž legli su u krevet. Negdje oko 20,30 sati netko je lupao na vrata kuće. Muž je ustao i izašao u dvorište, a ona je prišla ulaznim vratima i odatle gledala što se događa. Vidjela je da muž razgovara sa Tihomrom Antešević, dok se u isto vrijeme u dvorištu nalazilo 8 do 10 naoružanih osoba. Pored Tihomira Antešević prepoznala je Aleksandra Prebjegović, Savu Ujić i optuženika Nenada Bižić, dok za ostale ljude ne zna kako se zovu jer to su bili ljudi iz Čadavca, Poluma i drugih mjesta.

Nije čula sadržaj razgovora između Anteševića i svojeg supruga, a u jednom trenutku suprug se okrenuo i pošao prema ulaznim vratima kuće. Na to je Antešević rekao neka se vrati a odmah potom počelo se pucati te sve ove osobe koje su se nalazile u njihovom dvorištu pucale su u njezinog supruga Ivana Kovač, te je on tu ubijen. Navela je da je sasvim sigurna da je kritične zgrade među naoružanim osobama u njezinom dvorištu bio i optuženik Nenad Bižić koji je bio u civilnoj odjeći.

Saslušana o istom događaju u istrazi dana 17. srpnja 1992. godine svjedokinja Slavica Kovač je navela da kritičnog dana navečer dok je netko lupao na vrata njihove kuće, a njezin suprug otvorio vrata vidjela je da se pred vratima kuće nalazi Tihomir Antešević i Siniša Bosanac, a osim ove dvojice koje je prepoznala, u dvorištu su se nalazila još trojica ili četvorica, s tim da su oni bili dalje od ulaznih vrata u mraku, tako da njih nije mogla vidjeti niti prepoznati, te ne zna koje su to osobe bile.

Kada joj je u nastavnom saslušanju na glavnoj raspravi pročitao iskaz koji je o ovom istom događaju dala pred istražnim sucem 17. srpnja 1992. godine, navela je da je doista među ovim osobama u svojem dvorištu kritične zgrade prepoznala i optuženika Nenada Bižić, a na pitanje zbog čega nije istražnom sucu rekla da je prepoznala i Nenada Bižić, navela je da je u vrijeme davanja tog iskaza pred istražnim sucem 17. srpnja 1992. godine bila sva potresena zbog svega što joj se dogodilo, tako da su joj tek kasnije došli u sjećanje još neki događaji, pa tako i osobe koje je kritičnog dana vidjela i prepoznala u dvorištu svoje kuće u Malom Grdevcu.

Po ocjeni suda treba pokloniti vjeru iskazu svjedoka Slavice Kovač kojeg je dala pred istražnim sucem 17. srpnja 1992. godine jer je logično i životno da su tada nakon relativno kraćeg vremena njezina sjećanja još bila svježija, a nije prihvatljiv njezin iskaz kojeg je dala na glavnoj raspravi nakon više od 10 godina od događaja. Zbog tragičnih događaja, tj. gubitka sina i supruga, a ostala je i bez imovine jer joj je spaljena kuća ona ima pravo biti ogorčena i moralno osuđivati sve one koji su na bilo

- 17 -

K-47/01-53

koji način sudjelovali u agresiji na Republiku Hrvatsku, te je moguće da zbog ovakvog njezinog stava sada na glavnoj raspravi tereti optuženika Nenada Bižić koji je tek sada postao dostižan sudu, za ubojstvo svoga supruga sa ostalima, jer očito za nju su svi oni koji su se uključili u oružanu pobunu na ovom području krivi za njezinu tragediju, pa tako i za smrt njezinog supruga.

Međutim, imajući u vidu njezin iskaz koji je dala u istrazi 17. srpnja 1992. godine i sve naprijed izloženo, kada se brižljivo analizira i ocjenjuje iskaz svjedokinje, u najmanju ruku je dvojben, pa ga treba uzeti in dubio pro reo u korist optuženiku, tj. prihvatiti onaj koji je dala u istrazi 1992. godine, a gdje nije optuženika navela kao počinitelja ovoga djela sa ostalima.

Prema tome po ocjeni suda nije dokazano da bi optuženik kritične zgrade sa ostalima sudjelovao u ubojstvu civila Ivana Kovač, pa je ove inkriminacije trebalo izostaviti iz opisa djela.

Na temelju svega izloženog može se sa sigurnošću zaključiti da je optuženik Nenad Bižić tijekom mjeseca kolovoza do listopada 1991. godine, tokom ratnih operacija vođenih protiv Republike Hrvatske na području općine Grubišno Polje, sudjelovao kao pripadnik srpskih paravojničkih postrojbi sa sjedištem u Velikoj Peratovici postupajući u skladu s naredbama i ovlaštenjima vođa pobune zajedno sa drugim neidentificiranim naoružanim osobama u akcijama od 20. kolovoza 1991. godine u Topolovici, 28. kolovoza 1991. godine u Gornjoj Kovačici i 13. listopada 1991. godine u Velikom Grđevcu, te je sa ostalima kršeći pravila međunarodnog prava u vrijeme oružanog sukoba na način kako je to opisano u izreci presude izvršio napad na pojedine civilne osobe, protuzakonito zatvarao pojedine civilne osobe, te pljačkao imovinu stanovništva, i u takvim njegovim radnjama ostvarena su obilježja krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH, pa ga je sud za to djelo proglasio krivim.

Kod odmjerenja kazne uzeto mu je u kao olakšavajuće obiteljske prilike, tj. činjenicu da je otac jednog mljt. djeteta, zatim da je u vrijeme počinjenja djela bio mlada osoba sa tek navršениh 23 godine života, a sud je imao u vidu i okolnosti pod kojima je djelo počinjeno imajući u vidu kriminalnu količinu i ponašanje optuženika, vrstu i značaj radnji koje je optuženik poduzimao, kao i posljedice koje su nastale poduzimanjem konkretnih radnji od strane optuženika. Sud je ocijenio da navedene olakotne okolnosti predstavljaju takove osobite olakotne okolnosti da imade mjesta primjeni propisa o ublažavanju kazne, pa je primijenivši te propise izrekao blažu kaznu od zapriječene za ovo djelo osudivši ga na kaznu zatvora od tri godine, smatrajući da je ta kazna primjerena kao težini počinjenog djela tako i stupnju krivnje optuženika i potrebna da se ostvari zakonska svrha kažnjavanja.

Sud je oslobodio optuženika dužnosti da nadoknadi troškove krivičnog postupka iz čl. 87. st. točka 1. do 6. ZKP-a, jer nije zaposlen, a nema nikakove imovine niti

- 18 -

K-47/01-53

stalnih prihoda, pa je ocjenjeno da bi plaćanjem ovih troškova bilo dovedeno u pitanje njegovo uzdržavanje.

Iz navedenih razloga presuđeno je kao u izreci.

U Bjelovaru, 3. srpnja 2002. godine

ZAPISNIČARKA

MIHAELA ĐURINIĆ, v. r.

PREDSJEDNIK VIJEĆA

BOŽIDAR IVERAC, v. r.

PRAVNA POUKA: Protiv ove presude nezadovoljna stranka ima pravo žalbe u roku od 15 (petnaest) dana po primitku pismenog otpredavanja presude. Žalba se može podnijeti zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, povrede kaznenog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, odluke o kazni i troškovima kaznenog postupka. Žalba se podnosi u četiri istovjetna primjerka putem ovog suda, a o njoj odlučuje Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu.

Suglasnost ovog zapisnika izvodi se i ovjerava:

